

Eva-Maria Kankainen

Familjevård i Svenskfinland
– slutrapport

Eva-Maria Kankainen: Familjevård i Svenskfinland – slutrapport
FSKC Arbetspapper 2/2008
Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området
Publikationen finns i pdf på våra hemsidor www.fskc.fi
ISBN 952-5588-09-2 (PDF)

Innehåll

Innehåll	3
Förord	4
1 Inledning	5
2 Familjevård i Svenskfinland	8
2.1 Bakgrund	8
2.2 Projektbeskrivning	9
2.3 Syfte	9
2.4 Målsättningar	10
2.5 Resultat	13
3 Evaluering av projektet	15
4 Kårkulla samkommun som projektägare	17
5 Framtidsutsikter	18
Figur 1 Barn och unga som placerats utom hemmet 1991-2006	6
Figur 2 Antalet barn och unga (0-18 år) inom familjevård vid Kårkulla samkommun åren 1999-2006.	6
Figur 3 Kårkulla samkommuns geografiska utbredning	17
Bilaga 1 Medlemmar i styrgruppen	20
Bilaga 2 Frågeformulär för intervjuerna	21
Bilaga 3 Modell gällande samarbetet mellan kommunen och Kårkulla vid behov av familjehem	27

Förord

Under åren 2003 - 2007 pågick ett nationellt utvecklingsprojekt för det sociala området. Målet för utvecklingsprojektet var att förbättra tillgången till, kvaliteten i och produktiviteten för tjänsterna inom den sociala sektorn. Projektet var organiserat regionalt i nio styrgrupper enligt kompetenscentrumens verksamhetsområden. Styrgruppen vid Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området (FSKC) ansvarade för att den svenskspråkiga befolkningens behov av utvecklande av bas- och specialservice uppmärksammades.

Olika projekt genomfördes i alla regioner i Svenskfinland. Ett klart tyngdpunktsområde för utvecklingsarbetet i Svenskfinland var barn och barnfamiljers välfärd. Även behov av gemensamma satsningar på utvecklingsarbete över regiongränserna identifierades, ett sådant område var behovet av familjevårdsplatser. Utvecklandet av familjevården i Svenskfinland påbörjades år 2005 i samarbete med Kårkulla samkommun. Eva-Maria Kankainen anställdes av FSKC för tiden 19.9.-31.12.2005 för att kartlägga kommunernas behov av familjehem. Denna kartläggning förstärkte uppfattningen om att det finns ett stort behov av familjehem. En projektplan utarbetades för att anhålla statlig finansiering för att planera och skapa en bestående familjebank med dels familjer som erbjuder familjevård åt placerade barn inom barnskyddet och dels familjer som erbjuder korttidsvård åt Kårkullas klienter. Projektet beviljades finansiering av Länsstyrelsen i Västra Finland och Eva-Maria Kankainen anställdes som projektkoordinator av Kårkulla samkommun.

Projektet lyckades och en familjebank skapades. Kårkulla samkommun fungerar nu som en förmedlande länk mellan familjehem och kommuner som söker hem för barn inom barnskyddet. Projektet blev också ett bra exempel på hur ett mångsidigt samarbete mellan journalistutbildningen vid Svenska social- och kommunalhögskolan, media, kommuner, FSKC och Kårkulla samkommun kan ge resultat.

Helsingfors, mars 2009

Eini Pihlajamäki

Verkställande direktör, FSKC

1

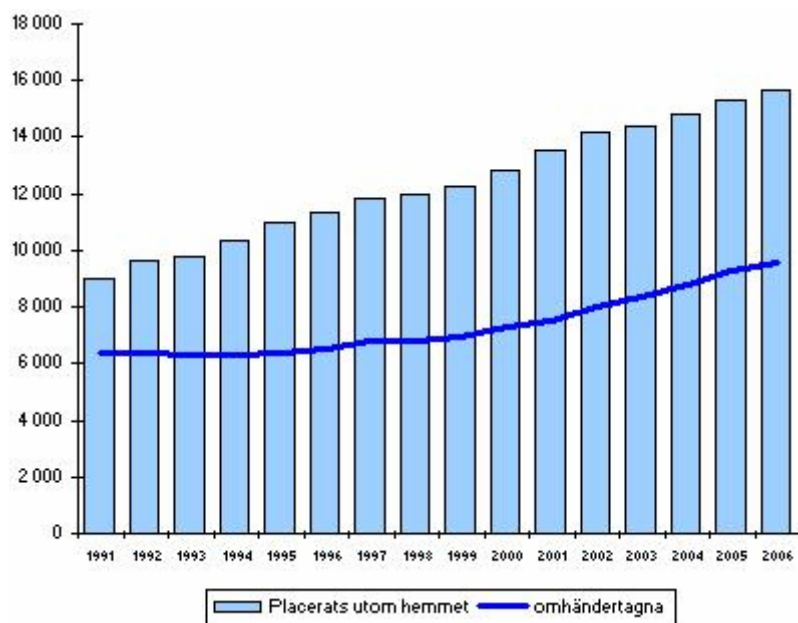
Inledning

År 2006 var andelen personer med svenska som modersmål ca. 5,6 % (290 000) av hela befolkningen i Finland. Andelen svenskspråkiga har kontinuerligt minskat med åren. Svenskfinland delas traditionellt i fyra regioner; Nyland, Åboland, Åland och Österbotten. (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Finlandssvensk>)

De svenskspråkiga bor utspridda i olika kommuner på ett geografiskt stort område framförallt längs kusten. Detta område kallas normalt för "Svenskfinland" och invånarna "finlandssvenskar", även om Åland ofta definieras separat. Omkring hälften av finlandssvenskarna bor i kommuner där svenska är majoritetsspråk och den andra hälften bor i kommuner där finska är majoritetsspråk. Finlandssvenskarnas boendesituation är egentligen uttryck för en dubbel glesbygdsproblematik, både genom att de ofta bor i små landsbygdskommuner och genom att de i stora städer i regel utgör en språkminoritet.

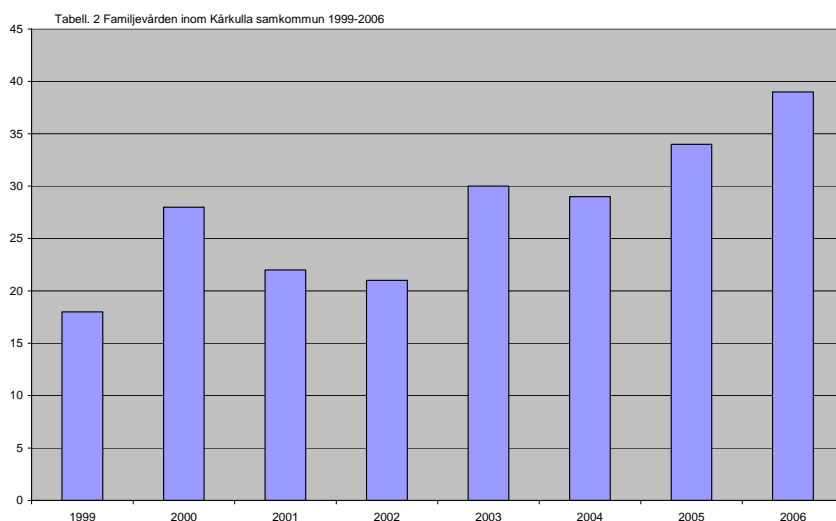
Två grundläggande problem är förknippade med tryggande av social service för den svenskspråkiga befolkningen i Finland: tillgång på specialkompetens i glesbygden samt service på svenska i områden där svenskan är minoritetsspråk. (Fskompetenscentret, 2005)

Det finns inte tillgång till statistik för den svenskspråkiga befolkningen gällande barnskyddet. Antalet barnskydds barn placerade eller i öppen vård i kommunerna gäller både svensk- och finskspråkiga. Det fattas förtydligande statistik över antalet svensk- och finskspråkiga barn inom barnskyddet. Enligt statistiken som framkommer (figur 1) kan man se antalet placerade och omhändertagna barn under perioden 1991-2006.

Figur 1 Barn och unga som placerats utom hemmet 1991-2006
(Barnskyddet 2006: www.stakes.fi 25.9.2007)

Kårkulla samkommun ordnade år 2004 korttidsvård och avlastning via familjevården för 53 barn med särskilda behov, men behovet gäller i praktiken samtliga 285 barn i ålder 0-18 år. Intervjuer med kommuner och Kårkulla samkommuns omsorgsbyråer visade på att ett behov av familjevård fanns både inom barnskyddet och omsorgen av utvecklingsstörda.

Figur 2 Antalet barn och unga (0-18 år) inom familjevård vid Kårkulla samkommun åren 1999-2006.

Under 2006 har Kårkulla samkommun haft mera barn än någonsin tidigare inom familjevården. Familjeresursbanken har bidragit till denna ökning.

Med projektet familjevård i Svenskfinland önskade man kunna erbjuda kommunerna familjevård på svenska. Tanken var att skapa en gemensam familjeresursbank för kommunerna och målsättningen var att det fanns en part som administrerade denna verksamhet gemensamt för Svenskfinland. När projektet planerades gjordes det intervjuer med tjänstemän från kommuner i Svenskfinland, för att höra dem gällande familjevårdsbehovet.

Det hade inte tidigare funnits tillräckligt med svenskspråkiga familjer, som kunde tänka sig ett uppdrag inom familjevården. Kommunerna önskade att det fanns en part som rekryterade och utbildade familjehem och i fortsättningen även tog hand om familjehemmen. Nedan följer några kommentarer som kommunerna gav under intervjutillfällena;

Det är svårt att rekrytera svensk- eller tvåspråkiga familjer. De nuvarande familjerna har man ofta funnit genom djungeltelegrafan, bekanta, släktingar samt adoptiosökande (Pedersöre, 13.10.2005), föreningar eller via annonser i lokaltidningar. (Hangö, 24.10.2005)

I mellersta Österbotten har det varit omöjligt att hitta svensk- eller tvåspråkiga familjer. Ofta har det handlat om att man som tvåspråkig inte förstått att kräva tjänsten och processen på svenska, vilket har lett till att ett svenskspråkigt barn eller ungdom blivit placerad i en finskspråkig familj. (Karleby, 17.10.2005)

I vissa kommuner saknas helt familjer, varför barn och unga placeras på barnhem, skolhem eller anstalter. (Kristinestad, 26.10.2005) Man får söka efter foster-, stöd-, kris- samt korttidsvårdsfamiljer med ljus och lykta. (Pargas, 14.10.2005)

Allmänt taget ansåg tjänstemän i kommunerna att familjernas problem var mer komplicerade och utmanande jämfört med tidigare. Barnskyddet kom oftast på andra plats, fastän detta ansågs vara en av de mest krävande sektorerna inom socialbranschen. Exempelvis kunde ett barn placeras tio gånger inom ramen för stöd inom öppenvården, och tröskeln för omhändertagande var hög. Viktigt var att skapa modeller för tidigt ingripande innan problemen hinner förvärras

2 Familjevård i Svenskfinland

Familjevården i Finland har minskat årligen enligt Stakes statistik. År 2004 fanns det totalt i landet 59 912 barn och unga inom barnskyddets öppna vård. Samma år fanns det 14 700 barn och unga placerade utom hemmet. Av de placerade var 62 % på anstalt eller i annan vård och 38 % återfanns inom familjevården, medan motsvarande siffra gällande familjevården var 85 % i Norge. De omhändertagna barnens och ungas andel var 8 673.

Statistiken för år 2005 visar att antalet placeringar ökat till 15 066, en ökning på 1,9 %. Av de placerade var endast 36 % inom familjevården. År 2006 var motsvarande siffra 15 628 barn och unga placerade utom hemmet. En ökning har skett jämfört med 2004. År 2006 hade barnskyddets öppenvård sammanlagt 59 069 barn- och ungdomsklienter. (www.stakes.fi)

2.1 Bakgrund

Det fanns två grundläggande problem som var orsakerna till att detta projekt tillkom, nämligen tryggheten av social service på svenska och tryggheten av specialkompetens. Svenskspråkiga barn har rätt att bli placerade i svenskspråkiga familjer. Också barnskyddets dystra siffror var något man önskade kunna göra något åt. Syftet var att nå familjer i Svenskfinland, som hade intresse för uppdrag inom familjevården, för att kunna erbjuda barnen familjevård. Det var Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området som initierade projektet. Familjevård i Svenskfinland - projektet skapades för att man skulle kunna täcka behovet av svenskspråkiga stöd-, foster-, kris- och korttidsvårdsfamiljer runtom i kommunerna i Svenskfinland.

Projektet Familjevård i Svenskfinland startade i januari 2006 när länsstyrelsen i västra Finlands län beviljade finansiering för projektet. Länsstyrelsen beviljade Kårkulla samkommun 117 000 euro i statsunderstöd och står för 75 % av de faktiska totala projektkostnaderna. Kårkulla samkommun hade reserverat 39 000 euro för genomförandet av projektet. Således var projektets totala budget 156 000 euro för tiden 1.1.2006 - 31.12.2007.

Den största utmaningen inom barnskyddet är att brådskande omhändertaganden inte kan förverkligas p.g.a. brist på placeringsplatser. Samma gäller för såväl små och stora kommuner. (Sinko 2005, 30)

Inom barnskyddet råder det allmänt brist på personal och resurser, personalen har inte alltid behörighet, tid osv. Resultatet är att kommunerna endast har möjlighet att handha akuta fall, medan det förebyggande arbetet inom barnskyddet blir lidande.

I Svenskfinland, liksom i hela landet, råder det också en tydlig brist på foster-, stöd-, kris- samt korttidsvårdsfamiljer inom barnskyddet. Bara ca. 35 % av de placerade och omhändertagna barn och unga är i familjevård. (www.stakes.fi)

Marginalisering, självdestruktivt beteende, inlärningsproblem etc. är ofta förekommande problem bland omhändertagna barn och unga. Flera undersökningar visar att en placering i en god fosterfamilj utgör det bästa stödet för ett barn med som utsatts för misshandel och omsorgssvikt. (Sinkkonen & Kalland 2005, 34).

2.2 Projektbeskrivning

En projektledare anställdes heltid 1.1.06 för hela projekttiden. Även en styrgrupp tillsattes från första början. Styrgruppen bestod av sammanlagt 10 representanter från kommuner och organisationer (bilaga 1). Styrgruppen har haft nio sammanträden under projekttiden. En liten arbetsgrupp formades i början av projektet på tre personer. Denna grupp träffades totalt fem gånger.

Som samarbetspart har Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området nämnts i projektplanen. Därtill har även Svenska social- och kommunalhögskolan, Yh Sydväst, Perhehoitoliitto r.y., Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Rädda Barnen, Folkhälsan, Olivia familjevård och utbildningstjänst AB och olika organisationer, andra projekt samt föräldrar och flera tjänstemän från kommunerna i Svenskfinland m.fl. fungerat som viktiga samarbetsparter under hela projekttiden. Pol.mag. Bodil Grön har fungerat som sakkunnig under projekttiden.

2.3 Syfte

Projektets syfte var att förbättra tillgången till familjevård och att samtidigt kunna förbättra kvaliteten på serviceformen familjevård för både barnets och kommunens del. Inom Kårkulla har man utgått ifrån kommunernas behov av familjevård för barnskyddet och även Kårkullas eget behov av korttidsvårdsfamiljer. Syftet med projektet var att skapa en familjeresursbank med familjehemskonsulter. Med denna serviceform kan Kårkulla samkommun erbjuda kommuner något som inte funnits tidigare på svenska och samtidigt erbjuds ett svenskspråkigt barn ett svenskspråkigt familjehem. Syftet har varit att familjeresursbanken blir en bestående verksamhetsform.

2.4 Målsättningar

Projektet familjevård i Svenskfinland hade fem huvudsakliga målsättningar för de inkommande två åren:

- 1) Förverkliga en rekryteringskampanj
- 2) Utbilda potentiella familjer och familjehemskonsulter
- 3) Skapa en familjeresursbank
- 4) Utveckla en modell med familjehemskonsulter
- 5) Stöda, handleda och fortbilda familjerna

Den första målsättningen var att förverkliga en rekryteringskampanj, med vilken man hoppades nå familjer runtom från Svenskfinland, som hade intresse för uppdrag inom familjevården. Rekryteringen startade med en mediekampanj fr.o.m. april 2006. Mediekampanjen omfattade artiklar om redan fungerande foster-, stöd-, kris- och korttidsvårdsfamiljer samt artiklar om familjer som hade ett behov av avlastning för sina barn. Artiklarna utarbetades av journaliststuderanden från Social- och kommunalhögskolan i Helsingfors. Artiklarna publicerades i alla dagstidningar runtom i Svenskfinland och även i vissa andra tidningar såsom i Kyrkpressen och i Kårkulla samkommuns tidning Omslaget. Media överlag har belyst de frågor som projektet fokuserade på.

Efter att mediekampanjen startat i april 2006 kontaktade närmare 60 familjer projektledaren. För dessa intresserade familjer ordnades informationstillfällen på Kårkulla samkommuns lokala omsorgsbyråer (Jakobstad, Vasa, Närpes, Pargas, Ekenäs, Helsingfors och Borgå). I tillfällen deltog en kommunal tjänsteman, den lokala kuratorn, en foster- eller stödmamma och projektledaren. Under tillfällena informerades familjerna allmänt om projektet, familjevården, barnskyddet, om Kårkullas verksamhet och om organisationens traditionella familjevård mm.

Vi tycker ni informerade bra, ni har varit på flera rundor, informationen har varit bra. (Kerstin Ljung, Ekenäs; 16.10.2007)

Ni har ordnat gemensamma möten för kommuner och det har varit bra, vi önskar ni fortsätter med likadana tillfällen. (Ingemo Winqvist-Virtanen, Helsingfors 16.10.2007)

Mediekampanjen och informationsspridningen fortsatte under hela projekttiden och omfattade upplysning om familjevården och projektet i dagstidningar och veckotidningar, radio, osv. runtom i Svenskfinland med jämna mellanrum. Sammanlagt har ca 100 familjer kontaktat projektledaren under de två åren och visat intresse för familjevården.

Efter informationstillfällena kunde familjerna skriftligen anmäla om intresse för familjevård. Efter anmälan ordnade familjehemskonsulten (den lokala kuratorn på Kårkulla samkommuns omsorgsbyrå) och projektledaren tillsammans regionvis hembesök hos intresserade familjerna. Under hembesöket intervjuades familjen och ett femsidigt frågeformulär (bilaga 2) genomgicks som familjen hade fyllt i på förhand och familjen berättade muntligen om svaren de skrivit ner. Syftet med hembesöket var att familjehemskonsulten och projektledaren tillsammans med familjen kunde överväga beslutet om det var realistiskt att familjen gick ett steg vidare i processen och deltog i grundutbildningen.

Den andra målsättningen var att utbilda potentiella familjer och familjehemskonsulter. Tanken var att erbjuda utbildning för alla familjer som hade intresse av att öppna sitt hem för barn och unga. Utbildningen "Vi vill bli familjehem" skraddarsyddes och omfattade 24 h och ordnades gemensamt för foster-, stöd-, kris- och korttidsvårdsfamiljerna. Utbildningens syfte var att ge familjerna den informationen som behövdes så att de kunde fatta beslut om att höra till familjeresursbanken eller avstå.

Huvudsakliga teman som behandlades under utbildningen var följande;

Vad är familjevård? Vad kräver familjevården av familjen, barn och släkt? De placerade barnens behov och rättigheter? Barnens föräldrar och samarbete enligt delat föräldraskap? Samarbetet med socialtjänsten?

Efter själva utbildningen skulle familjerna ännu skriftligen göra en anmälan om fortsatt intresse för familjevård och skriva en familjebeskrivning.

Inalles ordnades det sju utbildningstillfällen för familjer i Svenskfinland. Utbildningarna ordnades i Jakobstad, Vasa, Åbo, Ekenäs och mellersta Nyland. Totalt deltog 56 familjer i utbildningen under dessa två år. Flera nya familjer har hört av sig under projektets sista skede och meddelat intresse för framtiden och nästa utbildningsomgång.

Den tredje målsättningen handlade om att skapa en familjeresursbank. Familjeresursbanken innebär att Kårkulla samkommun upprätthåller en databas med information om familjehem som är beredda att ta emot uppdrag inom familjevården. Informationen som finns i databasen omfattar det frågeformulär som ingick i hembesöket. Familjeresursbanken är gemensam för hela Svenskfinland och det är Kårkulla samkommuns lokala familjehemskonsulter som koordinerar verksamheten, vilka är stationerade på de lokala omsorgsbyråerna (Jakobstad, Vasa, Närpes, Pargas, Ekenäs och Borgå). Det är endast de lokala familjehemskonsulterna och projektledaren som har tillgång till databasen. I familjeresursbanken finns det efter projekttiden 53 familjehem. Från och med januari 2008 skall familje-

resursbanksverksamheten inom Kårkulla samkommun bli en bestående verksamhetsform.

Den fjärde målsättningen var att utveckla en modell med familjehemskonsulter. Efter planeringskedet inom organisationen beslöts att Kårkulla samkommuns kuratorer skulle få rollen som familjehemskonsulter. Det fanns flera faktorer som inverkade på valet. För att nämna några kriterier, så var det kuratorerna som även hittills handhaft familjevården i stort sett i regionerna och kuratorerna fanns stationerade lokalt och nära familjerna. Utbildningen "Min roll som familjehemskonsult" påbörjades 2006 för kuratorerna. Det var sex kuratorer som gick utbildningen och även den ledande kuratorn deltog på tillfällena för att få en helhetsuppfattning om den nya arbetsuppgiften som kuratorerna härmed fick. Det blev en längre process för familjehemskonsulterna med tanke på att utbildningen även fortsatte under 2007.

Under hösten 2006 inleddes även utbildningsdagar för professionella i kommunerna.

Denna grupp omfattade kommunernas socialarbetare (som arbetade inom barnskyddet/familjevården) och Kårkullas familjehemskonsulter. Utbildningen koncentrerade sig som helhet på familjevården i Svenskfinland och vad god familjevård innebär (föräldrarnas situation, familjehemmets beredskap och de professionellas samarbete samt olika roller under familjehemsplaceringen).

Den femte målsättningen var att Kårkulla kunde erbjuda en serviceform för att stöda, handleda och fortbilda familjerna i fortsättningen (både individuellt och i grupp). Detta var en mycket viktig målsättning som projektet hade. Familjehemmets ork på lång sikt är en av de viktigaste faktorerna som finns med tanke på barnets bästa. Under 2007 startades gruppverksamheten regionvis för familjehemmen under ledning av den lokala familjehemskonsulten. Dessa tillfällen ordnades för familjehemmen, så att de skulle ha möjlighet till stöd och handledning och reflektion. Samtidigt gav denna verksamhet möjligheten för familjehemmen att skapa kontakter och samvaro med andra som medverkar inom familjevården. Träffarna fungerade samtidigt även som en form av uppföljning. Även fortbildningen är en viktig faktor gällande stödet till familjehemmen. Den kommer efter projekttiden att anordnas årligen.

En annan stödform som planerades under projektiden var ett "diskussionsforum på nätet" för familjehemmets bruk. Själva diskussionsforumet skapades och ihopsamlandet av kontaktuppgifter sattes igång under slutskedet av projektet. Diskussionsforumet är planerat att öppnas för användning i början av 2008.

2.5 Resultat

Projektet har presterat enligt planerna, både tidsmässigt och enligt åtgärd. Målsättningarna var de viktigaste utgångspunkterna för projektet med tanke på de slutliga resultaten.

Förväntningarna kring familjers intresse av familjevård var inte stora. Man utgick från ett 20-tal familjer, men verkligheten visade sig en aning annorlunda, nämligen ca 100 familjer kontaktade projektledaren under de två åren. Rekryteringen blev alltså lyckad - projektet fick ett bra underlag med potentiella familjehem i familjeresursbanken, 53 stycken.

Pride-utbildningen som nämndes i projektplanen anordnades inte. Orsaken till detta var den så heterogena gruppen med intresse av både foster-, stöd-, kris- och korttidsvårdsuppdrag att Kårkulla beslöt att ordna en skräddarsydd utbildning gemensamt för alla dessa familjer. Pride-utbildningen som man under planeringsskedet hade bestämt att ordna för familjerna var ämnad för foster- och adoptivfamiljer, inte för stöd-, kris- eller korttidsvårdfamiljer. Därför valde man att istället erbjuda en skräddarsydd utbildning med samma teman och målsättningarna. En annan orsak till varför Kårkulla valde den skräddarsydda utbildningen var den att familjernas åsikter om vilket uppdrag som intresserade dem ännu kunde ändra under utbildningens gång. Utbildningspaketet som ordnades visade sig lyckat både med tanke på de blivande familjehemmen och Kårkulla som organisation.

Efter utbildningstillfällena har projektet byggt upp en fungerande modell gällande verksamheten hur samarbetet mellan kommunen och Kårkulla ser ut vid behov av ett familjehem (bilaga 3).

Både kommunernas socialarbetare och Kårkullas egna kuratorer fick delta i en utbildning om god familjevård. Resultatet av utbildningen var att man inom projektet fick en generell uppfattning om hur olika kommunerna arbetar med familjevården och barnskyddet och hur stora skillnaderna är med tanke på kvaliteten och substansen. Även synsättet på familjevården varierade mycket mellan socialarbetare. Kuratorernas utbildningspaket blev mer omfattande med målsättningen att få en inblick i barnskyddets abc och familjevården för att klara av uppdraget och rollen som familjehemskonsult inom Kårkullas regi i framtiden.

Den gemensamma familjeresursbanken för kommunerna i Svenskfinland skapades under 2007. Familjeresursbanken administrerades av projektledaren och de lokala familjehemskonsulterna, där alla hade sina egna användarnamn och lösen. Själva verksamheten kom igång under våren 2007 och flera kommuner hade gjort uttag av familjehem innan hösten 2007. I slutet av projekttiden fanns det 18 avtal gjorda i Svenskfinland. Själva databasen har varit ett ypperligt verktyg under verksamhetens

gång. Man kunde inte ha använt sig av en bank på ett så brett geografiskt område om man inte hade haft ett fungerande system vilket familjehemskonsulterna har tillträde till. Databasen har grunduppgifterna om familjehemmen och databasen används alltid ifall ett familjehem blir aktuellt. Därifrån är det enkelt för resten av familjehemskonsulterna att få information och känna till olika händelseförlopp. Databasen är även viktig i det skedet då kommunen kontakter familjehemskonsulten och är i behov av ett familjehem. Det är enkelt och ett effektivt sätt för familjehemskonsulten att försöka hitta ett lämpligt familjehem efter den omfattande situationsbeskrivningen som kommunens tjänsteman gett.

Under det andra projektåret har verksamheten inom familjeresursbanken startat och kommuner har gjort 18 uttag inalles av familjehem ur familjeresursbanken. Detta betyder att 18 barn hittills har placerats i ett familjehem. Största delen av uttagen har handlat om stödfamiljehem.

Gruppverksamheten startade långt innan kommunerna blev aktiva. Gruppverksamheten har varit ett naturligt steg att ta efter utbildningen. Gruppen har varit bekant från tidigare och har deltagit på samma utbildning och således har även träffarnas teman byggt vidare på familjevården. Gruppverksamheten upplevs som viktig av både kommunerna och familjehemmen. Det är en viktig stödåtgärd som Kårkulla samkommun erbjuder med dessa tillfällen, speciellt med tanke på familjehemmens ork i fortsättningen.

3

Evaluering av projektet

När projektet startade januari 2006 kontaktade projektledaren andra projekt och aktörer som arbetade inom familjevården och barnskyddet i Finland. Projektledaren kunde härmed skapa ett nätverk och information om redan fungerande modeller och metoder. Även inskaffandet av substans gällande familjevård och barnskydd hade en stor betydelse med tanke på projektets resultat. Tyvärr fanns det inte många projekt eller andra aktörer inom Svenskfinland som arbetade med liknande frågor, men råd och hjälp tilldelades av samarbetsparter från finska sidan och även från Sverige.

Material och litteratur gällande familjevård och barnskydd fanns en hel del på finska, men när det gällde svenskspråkigt material eller litteratur så blev det genast knepigare. Projektet har framställt material för eget bruk under de två åren, såsom blanketter, broschyrer, planer osv. Även finskt material har utnyttjats och översatts, exempelvis Perhehoitoliittos kompendium som riktar sig till familjehem.

Utbildningar och seminarier förutom det som projektet arrangerade om familjevård och barnskydd riktade till professionella ordnades oftast på finska. Det var en utmaning och synnerligen svårt att få tag på utbildare inom familjevården eller barnskyddet för att utbilda familjehem och professionella i projektets regi. Sist och slutligen lyckades det och resultatet har varit berömligt. En och samma utbildare har ansvarat för utbildningarna både för de professionellas del och även för familjernas del. Det har blivit ett enhetligt koncept man har kunnat bygga upp under de två åren som gått.

Vid projektstarten och även därefter ansåg flera kommuner att detta familjevårdsprojekt skulle kunna gagna situationen i kommunerna med tanke på familjevårdens läge och barnskyddsbehovet. Flera kommuner ansåg att en fungerande modell för en familjeresursbank i Svenskfinland kunde vara lösningen till vissa fall inom familjevården och absolut skulle funktionen vara till barnens och kommunernas fördel. Största delen av kommunerna har ansett att projektet familjevård i Svenskfinland haft stor betydelse och att det varit till nytta för barn och familjer.

Fint att det har byggts upp ett bra system och bra att problematiken att få tag på fosterfamiljer lyfts upp. (Maria Andersson, Borgå; 11.10.2007)

Våra socialarbetare har upplevt Kårkullas familjehemskonsulter som ett stöd. (Viveca Söderberg, Oravais; 15.10.2007)

Det har varit ett positivt samarbete mellan oss och projektet, informationen har fungerat och vi har fått broschyrer och projektet har ordnat gemensamma tillfällen för kommunerna, vilket jag önskar fortsätter även i framtiden. (Ingemo Winqvist-Virtanen, Helsingfors; 16.10.2007)

Behov finns det hela tiden, olika barn och olika situationer. (Salme Tell, Ingå; 24.11.2006 utbildningen i Ekenäs)

Ovan finns bara några kommentarer nämnda från kommuner, men överlag har de kommentarerna projektet fått varit positiva. Styrgruppsmedlemmarna har haft en viktig funktion inom projektet. De har uppföljt och utvärderat projektet samt erbjudit projektledaren konsultation enligt behov. De har gett råd och hjälpt projektledaren för att nå bra resultat och uppfylla målsättningarna. Styrgruppen har varit en viktig samarbetspart med tanke på informationsspridningen både internt och externt.

För att säkerställa ett fungerande samarbetsnätverk i Svenskfinland har man informerat kommunerna kontinuerligt om projektet och fört diskussioner med dem. I framtiden evalueras familjevården årsvis under kommunrundan.

När det gäller att följa upp familjeresursbanksverksamheten, så kommer den att evalueras årligen under gruppverksamhetstillfällena ute i regionerna i form av en utvärderingsblankett. Även familjehemskonsulternas arbetsuppgifter och arbetsmotivation kommer att evalueras årligen.

4

Kårkulla samkommun som projektägare

Kårkulla är en svenskspråkig samkommun som handhar omsorger om utvecklingsstörda, skyddat arbete och missbrukarvård. Kårkulla upprätthåller även den enda svenskspråkiga arbetskliniken i Finland. En av Kårkulla samkommuns viktigaste uppgifter är att stå som garant för att även utsatta grupper i samhället kan erhålla service och vård på svenska. Alla 46 svensk- eller tvåspråkiga kommuner i Finland är medlemmar. Kommunerna erbjuds att av Kårkulla köpa sådan service som de av olika anledningar väljer att inte producera själva. Kårkulla ger service åt drygt 1000 personer per år. Kårkulla samkommun leds av fullmäktige, som består av representanter för samtliga medlemskommuner. Fullmäktige består av 58 ledamöter. Revisionsnämnden är direkt underställd fullmäktige och har fem ledamöter. Förvaltningen av Kårkulla samkommun handhas av en styrelse med nio medlemmar. Samkommunen har också en regional förvaltning indelad i Nyland, Åboland och Österbotten.

Kårkulla upprätthåller verksamhet i hela Svenskfinland. Dess centralförvaltning är i Pargas. Samkommunens centraladministration är indelad i två avdelningar, en avdelning som ansvarar för personalärenden, information och sekreterarfunktioner och en annan avdelning som handhar löneräkning, ekonomisk planering och budgetering, bokföring och bokslut samt disponentfunktion för fastigheter, deras skötsel och anskaffningar till dem. (www.karkulla.fi)

Kårkulla samkommuns geografiska utbredning, den välkända och samordnade verksamheten regionalt inom Svenskfinland var säkerligen orsaker till varför just Kårkulla skulle fungera som projektägare. Även de lokala omsorgsbyråerna med sin personal och närheten till kommunerna och invånarna hade en stor betydelse, inte minst heller Kårkullas traditioner inom familjevården sedan 1962.

Figur 3
Kårkulla samkommuns
geografiska utbredning

5 Framtidsutsikter

Redan i det skedet som projektet planerades blev det klart för Kårkulla samkommun att denna verksamhet skulle bli bestående. Under projektets gång skulle processer och modeller utvecklas och byggas upp för framtiden. Under de två åren har man lyckats skapa en redan fungerande verksamhet kring projektet familjevård i Svenskfinland.

Inom organisationen har man gjort en plan på hur fortsättningen, tiden från januari 2008 och framåt skall se ut. Under projekttiden skapades en fungerande modell gällande familjeresursbanken och även samarbetsprocessen mellan kommun och Kårkulla byggdes upp och startades. Familjehemskonsulterna valdes, utbildades och deltog i verksamheten under projekttiden. Även hela organisationen Kårkulla informerades om projektet, dess målsättningar, syfte och vision. Verksamheten förstärktes med hjälp av materialproduktion och vissa strukturer. Även gruppverksamheten för familjehemmen startade under det andra projektåret för att möjliggöra en så bra grund som möjligt för framtida verksamhet.

I framtiden kommer således verksamheten att fortsätta med samma koncept som man byggt upp under projekttiden. Det finns ramar för hela processen som helhet, från att rekrytera familjer, utbilda dem, upprätthålla familjeresursbanken till att stöda och fortbilda familjehemmen. Familjehemskonsulterna kommer i fortsättningen också att koordinera verksamheten mellan kommun och familjehem. Konsulterna erbjuds stöd och utbildning i fortsättningen med tanke på deras roll inom familjevården. Den huvudsakliga koordineringen av verksamheten kommer att styras från centraladministrationen. Även kommunerna kommer att informeras kontinuerligt verksamheten och gällande de regionala kommunrundorna kommer Kårkulla att inbaka denna verksamhet att ingå på dessa tillfällen.

Även med tanke på den nya barnskyddslagen som träder i kraft fr.o.m. 1.1.2008 där tyngdpunkten kommer att vara på det förebyggande arbetet och på familjevården och barnets rätt till en familj, så kommer denna verksamhet högst antagligen att ha en central betydelse i Svenskfinland.

Litteratur

Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området. 2005: FSKompetenscentret - Verksamhetsplan inom det sociala området för den svenskspråkiga befolkningen 2005, Projektplan i anslutning till verkställighetsplanen för det nationella projektet för utvecklingen inom det sociala området.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2005: Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. WSOY.

Sinko, Päivi. 2005: Sosiaalityön näkökulma lastensuojelulain uudistamiseen. Substanssiryhmän raportti 31.3.2005. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Lastensuojelun kehittämissuunnitelma Lastensuojelulain uudistaminen-osio. Helsingin yliopisto, Yhteiskuntapolitiikan laitos.

Artiklar:

Paloniemi Aila. 2007: Tyngdpunkten äntligen lagd på familjevården (Eine Heikkinen). Perhehoito 3/2007.

Intervjuer:

Bjon Inger, Avdelningschef, 27.9.2007, Jakobstads stad.

Grön Bodil, pol.mag, 17.1.2007, Olivia familjevård och utbildningstjänst AB.

Hjort Harriet, Föreståndare, 30.9.2005, Folkhälsan.

Immonen Annika, Ledande socialarbetare, 1.2.2007, Borgå stad.

Ljung Kerstin, Socialsekreterare, 16.10.2007, Ekenäs stad.

Nyström Micaela, Socialarbetare, 24.11.2006, Pargas stad.

Söderberg Viveca, Socialdirektör, 15.10.2007, Oravais kommun.

Tell Salme, Socialarbetare, 24.11.2006, Ingå kommun.

Winqvist-Virtanen Ingemo, Socialarbetare, 16.10.2007, Helsingfors stad.

Österlund-Holmqvist Eivor, Socialarbetare, 24.11.2006, Ekenäs stad.

www.sidor:

www.karkulla.fi 18.10.2007

www.stakes.fi 22.11.2007

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Finlandssvensk> 4.12.2007 Litteratur text

Bilaga 1

Medlemmar i styrgruppen

Styrgruppsmedlemmarna

Helsingfors:

- Mirjam Kalland, barnomsorg Fh; forskare
- Kenneth Carlberg, Rädda barnen; regionchef
- Margot Grönqvist, Fh; t.f. enhetsansvarig
- Mia Montonen, FSKC; familjecenterplanerare

Åbo:

- Eva Juslin, Yh Sydväst, programansvarig lektor

Norra ÖB:

- Eivor Back, Larsmo; socialchef

Södra ÖB:

- Yvonne Lindén, Närpes; socialdirektör

Västra Nyland:

- Kerstin Lundqvist, Hangö; tf. socialdirektör

Östra Nyland:

- Anne Green, Borgå; socialsekreterare

Kärkulla:

- Clara Kronqvist-Sundström, Åbo; regiondirektör

Bilaga 2

Frågeformulär för intervjuerna

Information om familjevårdare

Familjevårdare

Namn _____ / _____
Födelseid _____ / _____
Adress _____
Postanstalt och -nummer _____
Telefon hem/mobil _____
Telefon till arbetsplats _____
Yrke _____
Utbildning _____
Arbetsituation: hel-/deltid, övertid/arbetsresor _____
Sambo () gift () ensamstående () sedan _____
Tidigare äktenskap _____

Barnen

Antal _____
Namn _____
Födelseid _____
Sjukdom eller handikapp _____

Övriga i familjen boende personer

Namn _____
Födelseid _____
Släktskapsförhållande _____
Sjukdom eller handikapp _____
Tilläggsuppgifter _____

Boende

Egnahemshus 0
Våningshus 0
Rad-/parhus 0 bott sedan _____

Annan, vilken _____

Bostadens yta m² _____ Antal rum _____
Utrymme reserverat för placerat barn _____

Bostadens utrustningsnivå

Tvättutrymme 0
Dusch-/badrum 0
Bastu 0
Central-/elvärme 0
Handikappvänligt 0

Ekonomisk situation

Föräldrarnas nuvarande arbetsplats _____ / _____
Anställd sedan _____ / _____
Daglig arbetstid _____ / _____
Familjens inkomster €/mån _____
Familjens egendom _____
Familjens skulder _____

Familjens hälsotillstånd och arbetsförmåga

Sjukdomar _____
Psykiska och fysiska hälsotillståndet _____

Andra uppgifter om familjen

Familjens husdjur? _____

Familjens hobbyn? _____

Hur tror ni att er situation ser ut om exempelvis två år? _____

Er användning av alkohol? _____

Familjens religion eller andra övertygelser _____

En beskrivning av er familj (relationer, resurser)_____

Familjens förhållande till omgivningen_____

Familjens inställning till svårigheter & kriser_____

Familjens människokontakter_____

Arbetsfördelningen i familjen_____

Beredskap till samarbete i familjen med olika parter_____

Modersmålet och språkkunskaperna i familjen?_____

Yttre omständigheterna i familjen

Skolförhållanden på orten _____

Hobbymöjligheter inom/utom familjen _____

Övrigt _____

Vilken uppgift intresserar er fosterfamilj
 stödfamilj
 krisfamilj
 korttidsvårdsfamilj

Hur har ni kommit på tanken att börja med familjevård? _____

Vad förväntar ni er av detta uppdrag? _____

Familjevårdens förutsättningar

Varför önskas barnet till er familj; för hur lång tid? _____

De olika familjemedlemmarnas inställning till familjevården _____

Familjens önskemål och förväntningar på förhållandet till barnet i familjevården/uppfattning om förutsägbara svårigheter (antal barn)

flicka pojke syskonpar ålder _____

Vilja att delta i träning, arbetshandledning och utbildning avsedd för familjevårdare? _____

Hur förhåller ni er till ett barn som möjligtvis kan vara avvikande? _____

Hurdana känslor väcker t.ex. ett fysiskt (barn i rullstol) eller ett psykiskt (ad/hd) handikapp som ett barn har hos er? _____

Hurdant barn önskar ni er? (hälsotillstånd, annat) _____

Bilaga 3

Modell gällande samarbetet mellan kommunen och Kårkulla vid behov av familjehem

*En familjeresursbank med familjehem som
väntar på en värdefull uppgift.....*

- ❖ Rekryterar & utbildar*
- ❖ Administrerar & samarbetar*
- ❖ Stöder & fortbildar*

Kårkulla
samkommun

Familjevård i Svenskfinland

Kårkulla samkommun administrerar en familjeresursbank i Svenskfinland.

Familjeresursbanken sträcker sig ända från Karleby i norr till Pyttis i öst och omfattar ett dataregister med uppgifter om familjehem. Denna bank innehåller både svensk- och tvåspråkiga foster-, stöd-, kris- och korttidsvårdsfamiljer och står till kommunernas förfogande. Till Kårkulla samkommuns uppgift hör att rekrytera, utreda och utbilda familjehem. Försättningsvis erbjuder Kårkulla fortsatt stöd, handledning och fortbildning för dessa familjehem och upprätthåller familjeresursbanken.

Tanken med denna familjeresursbanksverksamhet är att vid behov erbjuda barn och unga ett alternativt hem. Syftet är att kunna förstärka och trygga den sociala servicen på svenska och att kunna erbjuda en möjlighet till familjevård i hela Svenskfinland, som stöds av lokala familjehemskonsulter.

Familjehemskonsulterna

Lokala familjehemskonsulter i Svenskfinland är stationerade i Jakobstad, Vasa, Närpes, Pargas, Ekenäs och Borgå och har som uppgift att **presentera och förmedla**, granskade och utbildade familjehem till kommunerna. Ifall kommunen godkänner familjehemmet görs ett uppdragsavtal mellan kommun och familjehem. Kårkullas familjehemskonsult finns i försättningen till stöd och hjälp för familjehemmen och erbjuder familjehemmen **stöd, handledning och fortbildning** i form av gruppverksamhet och även individuellt ifall familjen och kommunen så önskar. Stöd, handledning och fortbildning behövs för att familjehem skall klara av ett uppdrag inom familjevården på lång sikt. Ansvar för barnskyddet och barnens placering i övrigt åligger kommunen.

***Familjeresurs-
banken
rekryterar och
utbildar***

Familjehemmen har rekryterats och informerats om familjevården och hembesök

har gjorts till familjerna av den lokala familjehemskonsulten samt projektledaren. Efter hembesök har familjehemmen gått utbildningen - "Vi vill bli ett familjehem". Denna utbildning har anordnats gemensamt för foster-, stöd-, kris- och korttidsvårdsfamiljerna.

Utbildningen har allmänt berört familjevården med begreppsdjungeln och vad det betyder att öppna sin dörr för ett barn, själva uppgiftens betydelse, samarbetet, tystnadsplikten, barnskyddets ABC, lagar, känslor osv.

Utbildningen har omfattat 24 h och syftet har varit att utbildningen skall bli en process för familjerna och samtidigt har den gett en möjlighet för familjerna att begrunda familjevården i sig samt deras egen beredskap som familj gällande denna uppgift.

I det skedet har man en möjlighet att ta ställning till ifall familjevården är något för en eller inte. Utbildningen för familjer har pol.mag. Bodil Grön ansvarat för, som har en långvarig erfarenhet av familjevård och barnskydd. Efter utbildningen har familjerna ännu anmält om fortsatt intresse samt gjort en familjebeskrivning av sig själva, som riktar sig till ett barn som eventuellt är på kommande till familjehemmet.

Det finns många fina familjer runtom i Svenskfinland, som väntar på att få påbörja sitt värdefulla uppdrag som familjehem. Nu gäller det för kommunerna, som har behov av endera foster-, stöd-, kris- eller korttidsvårdsfamiljer att kontakta familjehemskonsulterna ute i regionerna. Olika familjer finns för olika behov på många olika orter.

Familjeresursbanken administrerar och samarbetar

När kommunen önskar göra ett uttag ur familjeresursbanken är processen följande:

1. Kommunens socialarbetare kontaktar Kärkulla samkommuns regionala familjehemskonsult vid behov av familjevård:

- preciserar behovet och situationen
- beskriver barnet (familjen)
- framför önskemål gällande familjevård (tidtabell, för hur länge, familj, varifrån osv.)

2. Familjehemskonsultens uppgift:

- informerar kommunen om att allt skall vara så väl förberett som möjligt (allas samtycke, tidsramar osv.)
- går igenom olika alternativ inom familjeresursbanken (dataregistret)
- kontaktar tilltänkt familjehem (situationsbeskrivning)
- ber om utlåtande om tilltänkt familjehem från kommunens socialnämnd ifall det inte finns från tidigare

3. Gemensamt möte:

- socialarbetaren, familjehemskonsulten och tilltänkt familjehem samlas / presentation av familjehem
- går igenom aktuell situation
- kommunen tar ställning beträffande fortsättningen

4. Kommunens utredningsprocess:

- kommunens interna process
- barn och familjehemmet bekantar sig med varandra enligt överenskommelse
- Ifall samarbetet avbryts under detta skede eller senare debiterar Kårkulla samkommun en avgift som uppgår till 500€ av kommunen

5. Godkännande av familjehemmet - Beslut:

- överenskommelse mellan parterna om uppdrag
- avtal mellan Kårkulla och kommun om uttag ur banken
- uppdragsavtal mellan kommun och familjehem uppgörs

Familjeresursbanken stöder och fortbildar

Det finns nu många intresserade och ivriga familjer som önskar ta emot en värdefull uppgift som familjehem. Kontakta *familjehemskonsulten* i Er region eller Malin Holmberg (malin.holmberg@karkulla.fi / tfn. 02-458 1131, 040 574 8076) för mer information:

Norra Österbotten:

*Omsorgsbyrån i Jakobstad
Gunnel Elenius-Laitala
Visasbacken 2 B
68600 Jakobstad
tfn. 06 781 6766
gunnel.elenius-laitala@karkulla.fi*

Mellersta Österbotten:

*Omsorgsbyrån i Vasa
Lisbet Genberg
Hovrättsesplanaden 15 C 29
65100 Vasa
tfn. 06 318 0312
lisbet.genberg@karkulla.fi*

Södra Österbotten:

*Omsorgsbyrån i Närpes
Linda Ek-Malm
Nybrovägen 13
64200 Närpes
tfn. 06 224 1318
linda.ek-malm@karkulla.fi*

Åboland:

*Omsorgsbyrån i Åboland
Anne-Marie Nygrén
Storgårdsgatan 2
21600 Pargas
anne-marie.nygren@karkulla.fi
tfn. 02 458 9367, 040 574 8065*

Västra Nyland:

*Omsorgsbyrån i Ekenäs
Ann-Marie Lindqvist
Gustav Wasas gata 10
10600 Ekenäs
ann-marie.lindqvist@karkulla.fi
tfn. 019 212 4482, 044 358 1182*

*Mellersta och
östra Nyland*

*Omsorgsbyrån i Borgå
Maria Ek
Prästgatan 19
06100 Borgå
tfn. 019 560 2501
maria.ek@karkulla.fi*

Familjevård
i Svenskfinland

Nyckeln till många hem...